

BİLDİRİMLER TEKLEŞİYOR MU, YOKSA DİKKATLİ Mİ OLMALIYIZ?

Tevfik BAYHAN (*)

1 - GİRİŞ

İşverenlerin bürokratik yükleri arasında bulunan işçi ve işveren bildirimlerinin kolaylaştırılmasını öngören 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun¹la işverenlerin üzerindeki bürokratik yükleri azaltmaya ve iş ve sosyal güvenlik kanunları gereği yapacakları işyeri bildirimlerine yönelik düzenlemelere de yer verilmiştir.

5510 sayılı kanuna eklenen ve Sosyal Güvenlik Kurumu'na yapılan bazı bildirimlerin yeterli sayılmasını öngören düzenleme; işverenler tarafından 8 inci, 9 uncu ve 11 inci maddelere göre Kuruma yapılan sigortalı ve işyerlerine ilişkin bildirimler; 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi, 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 62 nci maddesi, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48 inci maddesi ve 4857 sayılı İş Kanununun 3 üncü maddesi hükümleri uyarınca Bakanlık ile ilgili

bölge müdürlüklerine ve Türkiye İş Kurumuna yapılması gereken bildirimlerin yerine geçer. Ticaret sicili memurluklarınca işyeri tesciline ilişkin Kuruma yapılan bildirimlerin dışında, ayrıca Bakanlık ilgili bölge müdürlüğüne bildirimde bulunulmaz. Geçici 20'nci maddede belirtilen sandıklar, Kuruma devir tarihine kadar iştirakçilerinin sandıkla ilgilerinin başlama ve sona ermesine ilişkin bildirimlerini en geç on gün içinde Kuruma yaparlar. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." şeklindedir. Uygulama 1 Ağustos tarihinde yürürlüğe girecektir.

Yönetmelikle kanun metninde yapılan düzenlemeye açıklık getirileceği açıktır. Ancak, 5510 sayılı kanunda öngörülen sürelerle dikkat edilmesi halinde, bildirimler sadece Sosyal Güvenlik Kurumu'na verileceğinden 2821 sayılı kanunda öngörülen Ek:1 işçi işe giriş bildiriminde sorunlar yaşanabilmesi ve işverenlerin istenmeyen idari para cezalarına maruz kalabilmeleri mümkündür. Bu yazımızda; yaşanabilecek bu soruna açıklık getirilmeye çalışılacaktır.

(*) ÇSGB İş Müfettişi

¹ 28.02.2009 tarih ve 27155 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2- 5510 SAYILI KANUNA GÖRE SİGORTALI BİLDİRİMİ ve TESCİLİ

Sigortalı bildirimi ve tescili 5510 sayılı kanunun 8. maddesinde düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre özetle; işverenler, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişileri, 7 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sigortalılık başlangıç tarihinden önce, sigortalı işe giriş bildirgesi ile Kuruma bildirmekle yükümlüdür. Ancak işveren tarafından sigortalı işe giriş bildirgesi; yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarına sefer esnasında alınarak çalıştırılanlar ile Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde; ilk defa sigortalı çalıştırmaya başlanılan tarihten itibaren bir ay içinde çalışmaya başlayan sigortalılar için, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç söz konusu bir aylık sürenin dolduğu tarihe kadar, Kuruma verilmesi halinde, sigortalılık başlangıcından önce bildirilmiş sayılır.

3- 2821 SAYILI KANUNA GÖRE İŞE ALINAN ve İŞTEN AYRILAN İŞÇİLERİN BİLDİRİLMESİ

2821 sayılı Sendikalar Kanununa göre; işveren, işe aldığı veya herhangi bir nedenle iş sözleşmesi sona eren işçileri, izleyen ayın 15'ine kadar aylık bildirimle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirmek zorundadır. Uygulamada bildirimler Ek:1 işçi işe giriş ve Ek:2 işçi işten çıkış bildirimi olarak bilinmektedir. Bildirimin şekli Bakanlıkça belirlenmiştir. Hangi işçilerin bildiriminin yapılması gerektiğinin tespitinde 2821 sayılı kanunun 2. maddesinde yapılan "işçi" tanımı esas alınır.

Bildirimin geç yapılması veya hiç yapılmaması halinde 2821 sayılı kanunun 59. maddesi gereğince yükümlülüğüne uymayan işverenlere, bildirilmeyen her işçi için 2009 yılı tutarı olarak 168.-TL idari para cezası verilir. İdari para cezası Cumhuriyet savcısı tarafından uygulanır. 08.02.2008 tarihine kadar bildirimde bulunma-

ma veya geç bulunma fiili Türk Ceza Kanunu'na tabi bir suç olarak değerlendirilmekte ve "adli para cezası" uygulanmakta iken, bu tarihte 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapan Kanunla yapılan değişiklikle yükümlülüğe aykırı fiil 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'na tabi bir "idari para cezası"na ve "kabahat"e dönüşmüştür.

4- BİLDİRİMLER TEKLEŞİYOR MU, YOKSA DİKKATLİ Mİ OLMALIYIZ?

5838 sayılı kanunla yapılan ve yukarıda açıklanmış olan düzenlemeyle işverenlerin bürokratik yüklerinin azaltılması ve farklı kurumlara farklı sürelerle verilmesi öngörülen işçi işe giriş ve işten çıkış ile işyeri bildirimlerinin tekleştirilmesi amaçlanmıştı. Ancak, bu amaçla yapılan düzenleme diğer kanunlardaki bildirim yükümlülüklerini ve idari para cezalarını düzenleyen maddeleri yürürlükten kaldırmamış olduğundan kimi sorunlar gündeme gelebilmektedir. Bu sorunlardan birisi de, Ek:1 işçi işe giriş bildirimi olup, 01 Ağustos tarihinden itibaren de kimi işyerlerinde Ek:1 bildirimi açısından bildirim tekleşmesi uygulanamayacak gibi gözükmektedir.

Şöyle ki; kural olarak 4/a sigortalıları sigortalılık başlangıç tarihinden önce Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmekle birlikte kimi durumlara özgü istisnai düzenlemeler yapılmış ve bu durumdakiler için farklı süreler belirlenmiştir. Nitekim kanun, yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarına sefer esnasında alınarak çalıştırılanlar ile Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde; ilk defa sigortalı çalıştırmaya başlanılan tarihten itibaren bir ay içinde çalışmaya başlayan sigortalılar için, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç söz konusu bir aylık sürenin dolduğu tarihe kadar, Kuruma sigortalı işe giriş bildirgesi verilmesi halinde, sigortalılık başlangıcından önce bildirilmiş sayılacağına

hükmetmiştir. Düzenleme gereği, yabancı ülkelere sefer esnasında alınarak çalıştırılanlar ile yeni kurulan ve Kuruma işyeri bildirgesi vererek tescil yaptıracak işyerleri Ek:1 işçi bildirimine dikkat etmeli, gerekirse bir aylık süreyi beklemeden işçi bildirimlerini yapmalıdır. Daha açık ifadeyle, Ek:1 işçi bildirimi için öngörülen süre takip eden ayın 15. gününe kadar olmasına rağmen, bu işyerlerinde sigortalı tescili için 5510 sayılı kanunun öngördüğü sürenin bir ay olması nedeniyle işverenin bildirimlerin tekleştiği düşüncesiyle bir aylık süreyi beklemesi, Ek:1 işçi bildirimini geç vermiş olmasından dolayı idari para cezasına maruz kalmasına neden olabilir.

Bir örnekle somutlaştıracak olursak, Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde işverenin ayın 30 unda 10 sigortalı çalıştırmaya başlamış olduğunu varsayalım. Bu işveren ayın 30 unda aldığı 10 sigortalı için takip eden ayın 29 una kadar (bir aylık süre doluncaya kadar) Sosyal Güvenlik Kurumu'na sigortalı işe giriş bildirgesi verebilecek olup, kural olarak da 01 Ağustos tarihinden itibaren bu bildirgenin yeterli olması gerekir. Ancak, Ek:1 işçi bildirimini düzenleyen madde ve ceza maddesi kaldırılmamış olup, yürürlüktedir. 2821 sayılı kanun ise ilk tescil için farklı bir süre öngörmemiştir. Kanunda tek süre bulunmaktadır ve buda takip eden ayın 15 ine kadar şeklindedir. Dolayısıyla ilk tescilde, dahi bu işverenin takip eden ayın 15 ine kadar Ek:1 işçi bildirimini vermesi gerekir. Aksi halde, idari para cezasına maruz kalacaktır. İşverenin bildirimlerin tekleştiğini ileri sürerek 5510 sayılı kanunda istenen süre içerisinde örneğin takip eden ayın 25 inde bildirimde bulunduğunu ve bu bildirimin Ek:1 işçi bildiriminin yerine geçtiğini ifade etmesi de idari para cezasına maruz kalmasına engel olmayacaktır. İşte somut örnekle izah edilen bu durum, ilk tescil ve yabancı ülkelere sefer esnasında alınarak çalıştırma nedeniyle, si-

gortalının ayın 16 sından 30. gününe kadar işe başladığı durumlarda gündeme gelebilecek ve bu durumdaki her işçi (örnekte 10 işçi) için idari para cezası ödenmesi gerekebilecektir.

Uygulama yayımlanacak yönetmelikle belirlenecek olmakla birlikte, Ek:2 işçi işten çıkış ve İşten Ayrılma Bildirgesi (İAB) süresinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na verilmesi öngörülen sigortalı işten ayrılış bildirgesi (10 gün) süresinden daha uzun olması ve sigortalı işten ayrılış bildirgesi içinde idari para cezası öngörülmüş olması nedeniyle işten ayrılış bildirelerinde böyle bir sorunla karşılaşılmayacak gibi gözükmektedir.

5- SONUÇ

5838 sayılı kanunla, işveren tarafından iş ve sosyal güvenlik mevzuatı gereği işyerleri için yapılacak bildirimlerin birden farklı kuruma verilmesinin önlenmesine ve bürokratik yüklerinin azaltılmasına yönelik oldukça önemli bir düzenleme yapılmış olmakla birlikte, diğer kanunlardaki bildirim yükümlülükleri ve idari para cezaları kaldırılmamış olduğundan uygulamada istenmeyen durumlar ortaya çıkabilecektir. İşverenlerin 01 Ağustos 2009 tarihinde yürürlüğe girecek düzenlemeyi iyi irdelemesi ve her durumda bildirimlerin tekleştiği düşüncesiyle hareket etmemeleri lehlerine olacaktır. Özellikle, Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde ve yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarında sefer esnasında alınan sigortalıların ayın 16 sından 30. gününe kadar işe başladığı durumlarda, ya sigortalı tescili için 5510 sayılı kanunun öngördüğü bir aylık süreyi beklemeden ayın 15. gününden önce sigortalı işe giriş bildirelerini vermeleri veya ayın 15. gününden evvel Ek:1 işçi işe giriş bildirimini vererek sigortalı işe giriş bildirimini de ayrıca vermeleri istenmeyen idari para cezalarına maruz kalmamaları bakımından dikkat edilmesi gereken bir husustur.